

ขบวนการเคลื่อนไหวของภาคประชาสังคมต่อการเรียกร้องทวงคืนผืนป่าดอยสุเทพ ที่ป่าแห่ง

Civil society movement against the demand for the reclaiming of Doi Suthep forest at Pah Waeng

พระเสกสรรค์ ไชยชาติ, พระประภาส ดอกไม้, ณรงค์ศักดิ์ ตาวคำ¹

PhraSeksan Chaiyachat, PhraPraphat Dokmai, Narongsak Taocome¹

Received: 27 November 2022; Revised: 5 December 2022; Accepted: 6 December 2022

บทคัดย่อ

ขบวนการเคลื่อนไหวการทวงคืนผืนป่าดอยสุเทพที่ป่าแห่งเป็นหนึ่งในความสนใจที่เกิดขึ้นมาในเชียงใหม่และประเทศอย่างยาวนาน ผู้ศึกษาจึงใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสาร โดยค้นหาจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์เนื้อหาพบว่า การรวมตัวกันของขบวนการเคลื่อนไหวการทวงคืนผืนป่าดอยสุเทพ เป็นการรวมตัวของกลุ่มประชาชนต่าง ๆ เพื่อทวงคืนซึ่งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ไม่ให้โดนทำลายจากหน่วยงานของรัฐ โดยใช้กลยุทธ์ผ่านสื่อและกิจกรรม เพื่อกระจายข่าวสารเหล่านี้ให้ทุกคนได้ทราบถึงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในสังคม ทั้งนี้เมื่อมีการเคลื่อนไหวจึงทำให้สามารถมองเห็นถึงผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบในเวลาเดียวกัน ซึ่งปัจจุบันก็ยังไม่เป็นที่แน่ชัดว่าเรื่องนี้จะจบลงแบบไหน แต่ส่วนหนึ่งของการเคลื่อนไหวในครั้งนี้ประชาชนก็ได้รับผลตอบกลับมาในทางที่ดี

คำสำคัญ: กลุ่มขบวนการเคลื่อนไหว; การรวมตัวของประชาชน; การทวงคืนผืนป่าดอยสุเทพ

Abstract

The citizen's protest movement to recover Doi suthep forest at Pa Waeng. It is one of the interests that has been growing in Chiang Mai and the country for a long time. Therefore, the researcher used the document analysis method. by

¹ นักวิชาการอิสระ / Independent Scholar

Corresponding Author E-mail: dr.sek2522@gmail.com

searching from reliable sources to be used in the content analysis, it was found that the merger of the Doi Suthep Forest Reclaim Movement It is a gathering of different groups of people. To reclaim the existing natural resources and the environment from being destroyed by government agencies using strategies through media and activities. To spread these news to everyone to know the facts that happen in society. When there is movement, both positive and negative effects can be seen at the same time. At present, it is unclear how this story will end. But as part of this movement, people have received positive feedback.

Keywords: Social movement; Gathering of people; Recovery of Doi Suthep Forest

บทนำ

ดอยสุเทพ เป็นที่ตั้งของพระราชวังภูผิงคราชนิเวศน์ และเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองของจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของจังหวัดเชียงใหม่ ดอยสุเทพจึงเป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดเชียงใหม่และยังเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีวิวทิวทัศน์สวยงาม บรรยากาศเย็นสบาย ในช่วงฤดูหนาวจะมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ เข้ามาท่องเที่ยวกันอย่างต่อเนื่อง ดอยสุเทพถือได้ว่าเป็นแหล่งเศรษฐกิจที่สำคัญแห่งหนึ่งของเชียงใหม่ อีกทั้งยังเป็นป่าที่สมบูรณ์ มีทรัพยากรธรรมชาติและพันธุ์ไม้หลากหลายชนิด แต่หากพื้นที่ป่าดอยสุเทพถูกบุกรุก จะทำให้สภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลงไปส่งผลกระทบต่อวิถีวัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจของชาวจังหวัดเชียงใหม่

ในปี พ.ศ.2556 บนพื้นที่ป่าดอยสุเทพ ได้มีหน่วยงานราชการเข้าไปดำเนินการก่อสร้างอาคารสำนักงานและบ้านพักข้าราชการตุลาการ ในเขตพื้นที่ดูแลของสำนักงานธนารักษ์ จังหวัดเชียงใหม่ โดยได้ขออนุญาตใช้พื้นที่อย่างถูกต้องตามระเบียบ เนื่องจากดอยสุเทพเป็นพื้นที่ป่าที่สมบูรณ์ ทำให้ชาวบ้านหลายกลุ่มเกิดความไม่พอใจ ไม่เห็นด้วยกับการก่อสร้างอาคารสำนักงานและบ้านพักข้าราชการตุลาการ จนมาถึงปี พ.ศ.2559 จึงเกิดกลุ่มขบวนการเคลื่อนไหวทางที่ดินในพื้นที่ป่าดอยสุเทพ ทั้งในรูปแบบกลุ่มนักอนุรักษ์และภาคประชาชน เริ่มออกมาเคลื่อนไหวคัดค้านการก่อสร้างดังกล่าว และได้ออกมาเรียกร้องให้มีการรื้อถอนสิ่งปลูกสร้าง แม้จะมีการขออนุญาตใช้พื้นที่อย่างถูกต้อง ในปี พ.ศ.2561 ได้มีการรวมตัวกัน แสดงความไม่เห็นด้วยโดยการยื่นป้ายคัดค้านเดินขบวน การใช้สื่อโซเชียลมีเดียและนำริบบิ้นสีเขียวมาผูกกับต้นไม้รอบคูเมืองจังหวัดเชียงใหม่ จากนั้นภาคพลเมืองในจังหวัดเชียงใหม่ได้รวมกลุ่มกันเพื่อยื่นหนังสือถึงนายกรัฐมนตรี ให้มีการแก้ไข

ปัญหาการก่อสร้างอาคารสำนักงานและบ้านพักข้าราชการตุลาการในพื้นที่ป่าดอยสุเทพ เพื่อให้ทำการรื้อบ้านพักที่เป็นการรุกพื้นที่ป่าดอยสุเทพทั้งหมด

จากการรวมตัวกันของกลุ่มขบวนการเคลื่อนไหวการทวงคืนผืนป่าดอยสุเทพ เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษา วิเคราะห์กลุ่มขบวนการเคลื่อนไหวการทวงคืนผืนป่าดอยสุเทพ โดยผู้ศึกษาได้ทำการแยกประเด็นเนื้อหา ซึ่งประกอบด้วย ความหมายของการเคลื่อนไหวของภาคประชาสังคม สาเหตุและปัจจัยที่ทำให้เกิดการทวงคืนผืนป่าดอยสุเทพของกลุ่มขบวนการเคลื่อนไหว กลยุทธ์ในการกระจายข่าวสารของภาคประชาสังคมในพื้นที่ป่าแห่ง ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม และกลุ่มขบวนการเคลื่อนไหวการทวงคืนผืนป่าดอยสุเทพที่ป่าแห่ง

เนื้อเรื่อง

ความหมายของการเคลื่อนไหวของภาคประชาสังคม

การเคลื่อนไหวทางสังคม หรือ Social movement หมายถึง การรวมตัวกันของคนในสังคม ในรูปแบบกลุ่ม เพื่อทำการรณรงค์หรือเรียกร้องการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างต่าง ๆ ในสังคม และค่านิยมทางสังคมแม้ว่าแต่ละการเคลื่อนไหวจะมีขนาดและระดับที่แตกต่างกัน แต่สิ่งที่เหมือนกัน คือการร่วมมือกันระหว่างกลุ่มคนที่มีจุดมุ่งหมายและมุมมองที่มีต่อสังคมใกล้เคียงกัน เกิดการรวมตัวจากความต้องการบางอย่าง ซึ่งถ้าเกิดขึ้นในระยะเวลานาน ๆ ก็มักจะนำมาสู่การเคลื่อนไหวทางสังคมในที่สุด ลักษณะสำคัญของการเคลื่อนไหวทางสังคม มักจะอยู่ในรูปแบบของความต้องการความเปลี่ยนแปลงทางสังคม ทั้งการสร้างการเปลี่ยนแปลงและการต่อต้านการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้ได้มีนักวิชาการต่าง ๆ ได้ให้คำนิยามเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวทางสังคมไว้ดังต่อไปนี้

โดย ดร.อนุสร หงส์ขุนทด ได้นิยามเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของภาคประชาสังคมไว้ว่า การเคลื่อนไหวทางสังคม คือ การรวมกลุ่มของบุคคลที่มีเป้าหมายเดียวกันเพื่อรวมตัวกันไปปฏิบัติเป้าหมายให้บรรลุในสิ่งที่กลุ่มต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในประเด็นต่าง ๆ เช่น ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการเมือง ด้านเชื้อชาติ เป็นต้น นอกจากนี้การรวมกลุ่มของขบวนการเคลื่อนไหวอาจจะเป็นแบบทางการหรือไม่ทางการก็ได้ ขึ้นอยู่จุดประสงค์ของสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งการรวมกลุ่มของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมนั้นโดยส่วนใหญ่จะเน้นที่ประโยชน์ส่วนรวมในวงกว้างทางสังคมมากกว่าผลประโยชน์เฉพาะกลุ่มของตนเอง (อนุสร หงส์ขุนทด, 2560) สำหรับวินิจ ฝาเจริญ ได้กล่าวถึงขบวนการเคลื่อนไหวของภาคประชาสังคมเป็นการรวมกลุ่มของบุคคลที่มีเป้าหมายร่วมกัน และ

อุดมการณ์ที่เหมือนกัน ซึ่งมีจุดประสงค์ในการผลักดันสังคมเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ของกลุ่มที่ตั้งไว้ และเพื่อตอบสนองข้อเรียกร้องอันเป็นประโยชน์ของกลุ่ม ซึ่งการเคลื่อนไหวนั้นจะมีลักษณะต่อเนื่องและยาวนาน (วินิจ ผาเจริญ, 2563)

นอกจากนี้ สุธิดา พัฒนศรีวิเชียร ได้อธิบายว่า ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม คือ การรวมกลุ่มของประชาชน เพื่อเคลื่อนไหวเรียกร้องผลประโยชน์ของสาธารณะ และความพยายามในการสร้างผลกระทบต่อนโยบายของรัฐในด้านต่าง ๆ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของคนในพื้นที่ และขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ หมายถึงการกระทำรวมหมู่ที่มีจุดมุ่งหมายในการเปลี่ยนแปลงระดับสังคม นั่นคือ การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างและความสัมพันธ์ทางสังคม เพื่อสร้างสังคมใหม่ ด้วยการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจิตสำนึกทางสังคม ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างวัฒนธรรมและวิถีชีวิตในรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นในสังคม (สุธิดา พัฒนศรีวิเชียร, 2565) ทั้งนี้ สุธิดา พัฒนศรีวิเชียร ได้อธิบายเพิ่มเติมไว้ว่า เป็นการรวมตัวกันของคนหลากหลายกลุ่มจากหลายสาเหตุ เพื่อทำการขัดขวาง หยุดยั้ง ตรวจสอบการเรียกร้องความรับผิดชอบ และความโปร่งใสจากรัฐบาล โดยประชาชนมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการเคลื่อนไหวด้วยซึ่งอาจจะอยู่ในรูปของการรณรงค์ขนาดเล็กผ่านสื่อออนไลน์ ไปจนถึงการก่อตั้งในรูปแบบขององค์กรระดับโลก (สุธิดา พัฒนศรีวิเชียร, 2565)

ในสังคมปัจจุบันการเคลื่อนไหวทางสังคมส่วนใหญ่เริ่มเป็นการเคลื่อนไหวเพื่อต่อสู้ หรือ แก้อิสรณการณ์ในสังคมอันซับซ้อน ซึ่งการเคลื่อนไหวของกลุ่มประชาสังคมนั้นล้วนเป็นการรวมกลุ่มของคนที่มีความคิดเห็นตรงกันหรืออุดมการณ์ที่คล้ายคลึงกัน ทั้งนี้ในกลุ่มภาคประชาสังคมต้องมีวัตถุประสงค์ร่วมกันในการที่จะนำพาสังคมไปสู่สถานการณ์ที่ดีขึ้น นอกจากนี้ รุจาดล นันทชารักษ์ ได้นิยามเพิ่มเติมไว้ว่า การเคลื่อนไหวทางสังคมของภาคประชาสังคมในรูปแบบใหม่ คือ การเคลื่อนไหวของกลุ่มคนที่มีความต้องการในรูปแบบเดียวกัน ทิศทางเดียวกัน เพื่อต้องการให้สังคมมีความเปลี่ยนแปลงไปตามจุดประสงค์ของกลุ่ม ซึ่งสมาชิกในกลุ่มจะได้รับการกระตุ้นให้มีจิตสำนึก รวมถึงการตื่นตัวในเรื่องนั้น ๆ โดยลักษณะของการเรียกร้อง จะเป็นไปในรูปแบบของการเคลื่อนไหวต่อต้าน การปลูกจิตสำนึกและการแสดงจุดยืนต่อสังคม (รุจาดล นันท ชารักษ์, 2563)

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าความหมายของการเคลื่อนไหวของภาคประชาสังคมมี ความหมายที่ใกล้เคียงกัน คือเป็นการรวมตัวกันของคนหลากหลายกลุ่มที่มีจุดมุ่งหมายที่คล้ายคลึงกัน เพื่อเรียกร้อง ข้อเสนอบางอย่างด้วยการเคลื่อนไหวทางสังคมให้เป็นไปตามจุดประสงค์ของกลุ่ม แต่มีความหมายที่แตกต่าง กันในบางส่วน คือ บางคำนิยามกำหนดว่าประชาสังคม เป็นกลุ่มที่ไม่ได้ก่อตั้งจากภาครัฐ ไม่ทำงานร่วมกับ ภาครัฐ แต่บางนิยามกล่าวว่า ประชาสังคมสามารถทำงานร่วมกับภาครัฐได้ เป็นต้น

สาเหตุและปัจจัยที่ทำให้เกิดการทวงคืนผืนป่าดอยสุเทพของกลุ่มขบวนการเคลื่อนไหว

สาเหตุและปัจจัยที่ทำให้เกิดการทวงคืนผืนป่าดอยสุเทพของกลุ่มขบวนการเคลื่อนไหว นับตั้งแต่ปี 2540 สำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาศาล 5 ได้ทำเรื่องขอแบ่งใช้ประโยชน์พื้นที่บางส่วน และกองทัพบกได้อนุมัติให้ใช้พื้นที่ 147 ไร่โดยแบ่งเป็นอาคารชุดจำนวน 9 แห่งและบ้านพักตุลาการ จำนวน 45 หลัง ได้ในปี 2547 โดยกองทัพได้ทำเรื่องส่งคืนพื้นที่ตามแปลงที่ดินนั้นให้กรมธนารักษ์ จากนั้นในปี 2549 กรมธนารักษ์ออกหนังสืออนุญาตให้ใช้ที่ดินราชพัสดุดังกล่าว และต่อมา กระทรวงการคลังได้อนุมัติให้สำนักงานศาลยุติธรรมใช้พื้นที่ก่อสร้างที่ทำการศาลอุทธรณ์ภาค 5 บ้านพัก และอาคารชุดสำหรับข้าราชการตุลาการ ซึ่งทั้งหมดเป็นการดำเนินการที่ถูกต้องตาม หลักเกณฑ์การปฏิบัติของทางราชการจากนั้นในปี 2556 เมื่อศาลอุทธรณ์ภาค 5 ได้รับงบประมาณ จึงเริ่มเปิดพื้นที่ก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ ตามที่ได้กำหนดไว้แต่เครือข่ายขอคืนพื้นที่ป่าดอยสุเทพ ยืนยันว่า สิ่งก่อสร้างที่รุกร้าเข้าไปในเขตป่าดั้งเดิมนั้น แม้จะเป็นที่ราชพัสดุแต่ก็ไม่ใช่พื้นที่ป่าเสื่อมโทรม ผู้ประสานงานเครือข่ายฯ อธิบายเพิ่มเติมว่า พื้นที่ป่าเสื่อมโทรมนั้น คือแนวพื้นที่ราบที่ ปัจจุบันได้กลายเป็นพื้นที่ของสนามกีฬาสมโภชเชียงใหม่ 700 ปี ศูนย์ประชุมและแสดงสินค้านานาชาติ เฉลิมพระเกียรติ 7 รอบ พระชนมพรรษา จังหวัดเชียงใหม่ไปแล้ว และรวมถึงพื้นที่ บางส่วนของโครงการสร้างอาคารที่ทำการของศาลอุทธรณ์ภาค 5 ในพื้นที่ราบด้านล่าง ไม่ใช่ส่วน บ้านพักตุลาการที่อยู่บนริมดอยสุเทพ อย่างไรก็ตาม โครงการก่อสร้างบ้านพักตุลาการเป็นการบุกรุก พื้นที่ป่าดั้งเดิมซึ่งเป็นแนวเขตแดนที่ภาคประชาสังคมร่วมกับกองทัพมีสัญญาต่อกันมากกว่า 30 ปี ในการรักษาพื้นที่ป่าไม้ ทรัพยากรธรรมชาติ และดูย้อนแย้งกับนโยบายทวงคืนผืนป่าที่ คสช. ประกาศไว้เมื่อตอนก้าวขึ้นสู่อำนาจในปี 2557 (ศศิณา ขุนทองวงศ์, 2564)

การคัดค้านและทวงคืนผืนป่าดอยสุเทพ ได้ก่อรูปขึ้นตั้งแต่ปี 2558 โดยการนำของนายธีระศักดิ์ รูปสุวรรณ ประธานเครือข่ายทวงคืนผืนป่าดอยสุเทพ และได้เริ่มคัดค้านโครงการก่อสร้าง หมู่บ้านป่าแห่งตั้งแต่ปี 2558 เป็นต้นมา ในช่วงเดือนมีนาคม 2558 กลุ่มนักปั่นจักรยานเสือภูเขาที่เข้าไปใช้เส้นทางในพื้นที่ป่าดอยสุเทพ ด้านโครงการพระราชดำริอ่างเก็บน้ำห้วยตึงเฒ่า เป็นเส้นทางไปสู่อำเภอขุนช่างเคี่ยน หมู่บ้านที่มีต้นพญาเสือโคร่ง หรือซากุระเมืองไทยบานสะพรั่งในช่วงต้น ได้แจ้งกับทางเครือข่ายฯ ว่ามีการถางป่าบริเวณเชิงดอยสุเทพ จากนั้นทางเครือข่ายฯ ได้นำรบบินถ่ายภาพพื้นที่บริเวณเชิงป่าดอยสุเทพ และได้แจ้งไปยังสำนักงานอุทยานแห่งดอยสุเทพ-ปุย ซึ่งรับผิดชอบพื้นที่ดังกล่าว ว่ามีการบุกรุกพื้นที่ป่า และทางอุทยานฯ ได้ส่งเจ้าหน้าที่มาเก็บภาพถ่าย บันทึกหลักฐานในเดือนเมษายน 2558 (ศศิณา ขุนทองวงศ์, 2564) ช่วงระยะเวลาต่อมาใน พ.ศ. 2559 การคัดค้านชุมนุมได้เข้มข้นขึ้น โดยเริ่มปลูกกระแสดงทางโซเชียลมีเดียผ่านสื่อหลายช่องทาง

เช่น Facebook Line และ Twitter เป็นต้น จึงทำให้กลุ่มอนุรักษ์รักษัธรรมชาตินในจังหวัดเชียงใหม่ รวมตัวกันเพื่อปลูกกระแสดและเรียกร้องความยุติธรรมแก่ธรรมชาติที่สูญเสียไป ทำให้ในระยะ เริ่มแรกมีการรวมกลุ่มของประชาชนเพียงสองถึงสามกลุ่ม โดยประชาชนเหล่านั้นได้เล็งเห็นถึง ปัญหาจากการรุก้าการก่อสร้างบ้านพักของตุลาการที่เข้าไปในเขตพื้นที่ป่าดั้งเดิม ทำให้ภาค ประชาชนไม่พอใจกับสิ่งที่ทางรัฐได้กระทำ เนื่องจากการบ่อนทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ต่อมา เมื่อข่าวสารได้กระจายออกไปในวงกว้าง จึงทำให้ภาคประชาสังคมประมาณ 16 องค์กร ออกมา รวมกลุ่มและเรียกร้องต่อศาลอุทธรณ์ภาค 5 ให้ดำเนินการคืนผืนป่าดังกล่าวอีกครั้ง (วินิจ ฝาเจริญ, 2563)

จะเห็นได้ว่าสาเหตุที่กล่าวมาข้างต้น เป็นจุดเริ่มต้นของขบวนการเคลื่อนไหวภาคประชา สังคมของคนในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อคัดค้านการก่อสร้างบ้านพักตุลาการ ที่รุก้าเข้าไปในแนว พื้นที่ป่าดอยสุเทพ เนื่องจากดอยสุเทพเป็นศูนย์รวมทางด้านจิตใจและวัฒนธรรม ที่ควบคู่กับ ประชาชนชาวเชียงใหม่ จึงทำให้เห็นถึงพลังของภาคประชาชนชาวเชียงใหม่ ที่เข้ามาร่วมกันคัดค้าน การกระทำดังกล่าวเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ไม่ใช่เพียงเพราะประชาชนชาวเชียงใหม่ แต่ก็ยังมี ประชาชนในจังหวัดอื่นที่รู้ข่าวทางโซเชียล ก็ได้ออกมาแสดงความคิดเห็นถึงความไม่พอใจด้วย เช่นกัน

กลยุทธ์ในการกระจายข่าวสารของภาคประชาสังคมในพื้นที่ป่าแห่ง

กลยุทธ์ในการกระจายข่าวสารของภาคประชาสังคมในพื้นที่ป่าแห่ง ได้มีกลุ่มประชาสังคม จำนวนมากได้เข้ามาร่วมกันเรียกร้องกว่า 50 กลุ่ม เช่น ภาคีคนฮักเจียงใหม่ ชมรมจักรยานวัน อาทิตยชมรมรมบิณเชียงใหม่ เป็นต้น โดยประเด็นการเคลื่อนไหวทางสังคมเกิดจากการก่อสร้างศาล อุทธรณ์ภาค 5 และ บ้านพักข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรมบริเวณเชิงดอยสุเทพ จังหวัดเชียงใหม่ ถึงแม้ว่าโครงการดังกล่าวจะ ถูกต้องตามหลักกฎหมาย แต่กลับได้รับการคัดค้านจากชาวเชียงใหม่ ทั้งนี้ สุจิตา พัฒนศรีวิเชียร ได้สรุปไว้ว่าพื้นที่บริเวณนั้นเป็นของกระทรวงการคลังภายใต้ชื่อที่ราช พัสตุ ซึ่งจะให้หน่วยงานใดใช้งานก็ได้ แต่การสร้างหมู่บ้านดังกล่าว กลับไม่ได้มีการทำประชาพิจารณ์ และการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม จึงทำให้เกิดการรวมตัวกันของภาค ประชาชน ที่ได้รับการสนับสนุนจากคนเชียงใหม่และคนไทยทั่วประเทศ อีกทั้งยังมีรูปแบบการ เคลื่อนไหวที่ผสมผสานทั้งการเคลื่อนไหวทางการเมือง การเคลื่อนไหว เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและ วัฒนธรรม โดยมีการนำวัฒนธรรมความเชื่อล้านนามาเป็นกลยุทธ์ในการดึงดูดคนในพื้นที่ให้เข้า มาร่วมขบวนการเคลื่อนไหว นอกจากนี้ยังมีการใช้ความรู้ทางด้านสิทธิและกฎหมายเข้ามาเป็น หนทางในการออกมาเรียกร้องอีกทางหนึ่ง เมื่อเวลาผ่านไปจำนวนของคนชนชั้นกลางและคนรุ่นใหม่

เริ่มเข้าร่วมการเคลื่อนไหวน้อยลง ทั้งที่ใช้สื่อสังคมเป็นสื่อหลักในการกระจายข่าวเหล่านั้น ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เกิดกลยุทธ์เกี่ยวกับการสื่อสารขึ้น ด้วยการใช้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ศาสนา และความเชื่อ เพื่อเคลื่อนไหวผ่านสื่อและการทำกิจกรรม โดยการใช้การสื่อสารทางสังคมมาอธิบายเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวทางสังคมของประชาชนชาวเชียงใหม่รวมไปถึงนำเสนอข้อโต้แย้งต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อแสดงให้เห็นถึงกลยุทธ์ต่าง ๆ จึงนำเสนอมา ดังต่อไปนี้

การใช้สื่อสังคม

สื่อสังคมเป็นหลักในการช่วยสร้างกระแสเพื่อจุดประเด็นการเคลื่อนไหวของประชาชน โดยเกิดขึ้นจากการนำรูปถ่ายพื้นที่ป่าแห่งไป โพสต์ในเว็บบอร์ดพันทิพย์ และ Facebook ซึ่งนักวิชาการ จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่กล่าวว่า ภาพถ่ายที่ปรากฏในสื่อมีพลังอย่างมากที่ทำให้ผู้พบเห็นรู้สึก โดยเฉพาะ ภาพพื้นที่ป่าในบริเวณนั้นที่แหวกหายไปและมีหมู่บ้าน เข้ามาตั้งแทนที่ จะเห็นได้ว่าในช่วงเวลานั้นเป็นช่วงที่สื่อสังคมกำลังได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก จึงทำให้เกิดการแชร์ข้อมูลนี้ออกไปอย่างกว้างขวาง (สุธิดา พัฒนศรีวิเชียร, 2565)

หากกล่าวถึงกลยุทธ์การสื่อสารด้วยสื่อสังคมของเครือข่าย พบว่า สื่อสังคมถูกใช้ในการนำเสนอ ข้อเรียกร้อง รวมไปถึงการนำเสนอ ข้อมูลความเคลื่อนไหวของกลุ่ม ความคับหน้าของข้อเรียกร้อง เป็นต้นนอกจากนี้สื่อสังคมยังเป็นพื้นที่หลักที่ใช้ในการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบ online อีกด้วย โดยกลยุทธ์ที่ใช้ผ่านสื่อสังคม มีทั้งการให้ข้อมูล การชักชวน ให้แสดงความคิดเห็น เข้าร่วมการเคลื่อนไหว การทำกิจกรรม ทั้งในโลกออนไลน์และในพื้นที่จริง ซึ่งสามารถกล่าวได้ว่า สื่อสังคมเป็นส่วนสำคัญในการระดมพลของ ผู้เข้าร่วมการเคลื่อนไหวทั้งการผ่านสื่อสังคม ดังนั้นการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์การชุมนุมออนไลน์ควบคู่ไปกับพื้นที่จริง จึงเป็นแนวทางที่เครือข่ายการเคลื่อนไหวทางสังคมในยุคดิจิทัล ได้นำมาปรับใช้เพื่อให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมและ ทำให้ผู้เข้าร่วมรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งและมีส่วนร่วมกับเครือข่ายได้ทุกที่ทุกเวลา (สุธิดา พัฒนศรีวิเชียร, 2565)

เพื่อลดความขัดแย้งและความสับสนใน การสื่อสาร แกนนำยังได้มอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบในการสื่อสาร แกนนำจึงได้มีการใช้สื่อสังคมเป็นช่องทางการสื่อสารอย่างเป็นทางการ และเน้นย้ำว่าเนื้อหาที่สื่อออกไปผ่านช่องทางนี้เป็นมติ และความเห็นจากแกนนำของเครือข่ายเท่านั้น เพื่อลดความสับสนของผู้ติดตามสื่อสังคมที่ใช้ จึงใช้เพจขอคืนพื้นที่ป่าดอยสุเทพ เป็นเพจหลักในการสื่อสาร ทั้งนี้ยังมี บัณรส บัวคลี ซึ่งเป็นนักข่าวและผู้มีประสบการณ์ด้านการเคลื่อนไหว ทางการเมืองมาก่อน ทำให้การสื่อสารของเครือข่าย เป็นไปได้ค่อนข้างราบรื่น ถึงแม้ว่าจะมีบางคนแสดงความคิดเห็นพาดพิงการเมืองบ้าง แต่ผู้ดูแลเพจจะควบคุมให้เนื้อหาเป็นไปตามที่ต้องการ ด้วยเหตุนี้ การเคลื่อนไหวของกลุ่มจึงลดปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองลงไปได้ (สุธิดา พัฒนศรีวิเชียร, 2565)

ถึงแม้ว่าในช่วงแรก สื่อสังคมจะเป็นสื่อที่สามารถดึงดูดให้ประชาชนสนใจและเข้าร่วม แต่เนื่องจากชนชั้นกลางทั้งในเชียงใหม่และพื้นที่อื่น มักใช้เวลาส่วนใหญ่ในการทำงาน ดูแลครอบครัว และเรียนหนังสือ ด้วยเหตุนี้ ผู้นำการเคลื่อนไหวทางสังคมจึงควรพิจารณาว่า จากการที่กลุ่มชนชั้นกลางมีวิถีชีวิตแบบในเมือง ควรจะเน้นกลยุทธ์การมีส่วนร่วมผ่านทางสื่อสังคมเป็นหลักหรือไม่ และการเคลื่อนไหวในรูปแบบ online จะสามารถสะท้อนให้เห็นถึงจุดยืนหรือการสนับสนุนของกลุ่มนี้ได้อย่างแท้จริงหรือไม่ หรือแกนนำจะยังคงให้ความสำคัญกับการทำกิจกรรมในพื้นที่จริงจึงจะถือว่าการเคลื่อนไหวทางสังคมนั้นประสบความสำเร็จอย่างแท้จริง (สุธิดา พัฒนศรีวิเชียร, 2565)

การใช้สื่อมวลชน

การเคลื่อนไหวของประชาสังคมที่เป็นชุมชนขนาดเล็กในเชียงใหม่ มักไม่ค่อยมีโอกาสนำมาใช้สื่อมวลชนท้องถิ่นเป็นเครื่องมือสื่อสาร จึงต้องมีการเดินขบวนและทำกิจกรรมเพื่อให้เป็นข่าว ในขณะที่เครือข่ายขนาดใหญ่ จะมีแกนนำที่มีประสบการณ์ในการเคลื่อนไหวได้รับการยอมรับและมีชื่อเสียง และมีสื่อมวลชนในเชียงใหม่เข้าร่วมด้วย เช่น การเคลื่อนไหวของกลุ่มภาคีอัยกเจียงใหม่ สำหรับเครือข่ายขอคืนพื้นที่ป่าดอยสุเทพนี้ มีสื่อมวลชนท้องถิ่นและสื่อระดับชาติที่ทำงานในท้องถิ่นเข้าร่วมเป็นเครือข่ายด้วยเช่นกัน ทำให้การเคลื่อนไหวได้รับความสนใจและมีการนำเสนอข่าวโดยสื่อมวลชนอยู่เสมอ นอกจากนี้นักข่าวยังใช้สื่อสังคมส่วนตัวในการเผยแพร่ข้อมูลด้วย ทำให้กระแสการเคลื่อนไหวของเครือข่ายเป็นที่รับรู้และได้รับการสนับสนุนจากคนจำนวนมาก นอกจากนี้แล้วประเด็นการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมรวมไปถึงประเด็นการต่อสู้ระหว่างหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจกับประชาชนธรรมดายังเป็นประเด็นสำคัญที่ประชาชนทั่วไปสนใจเป็นประเด็นที่มีคุณค่าข่าว สื่อจึงให้ความสนใจ อย่างไรก็ตามสื่อมวลชนเป็นสื่อที่เข้าถึงประชาชนในวงกว้าง โดยเฉพาะในระดับประเทศ แต่ไม่มีผลต่อการระดมพลในการเคลื่อนไหวทางการเมืองเท่ากับสื่อสังคมโดยสื่อมวลชนจะเน้นการนำเสนอเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และให้ข้อมูลจากฝ่ายที่เกี่ยวข้องตามจริง ด้วยการที่เครือข่ายขอคืนพื้นที่ป่าดอยสุเทพ เป็นการต่อสู้กับหน่วยงานรัฐขนาดใหญ่ จำเป็นที่จะต้องได้รับความสนใจในวงกว้างเพื่อให้คนทั้งประเทศรับรู้ถึงปัญหาและข้อร้องเรียนและแสดงให้เห็นถึงน้ำหนัก พลัง และความสำคัญในการเคลื่อนไหวของเครือข่าย (สุธิดา พัฒนศรีวิเชียร, 2565)

การใช้สื่อเฉพาะกิจ

เมื่อมีสื่อสังคมเกิดขึ้น การใช้สื่อเฉพาะกิจของภาคประชาสังคมจึงลดน้อยลงถูกเปลี่ยนมาเป็นโพสต์ในสื่อสังคมแทน แต่ยังคงมีการใช้สื่อเฉพาะกิจที่เป็นสัญลักษณ์ของเครือข่ายอยู่ เช่น การผูกผ้าสีเขียว การใส่เสื้อสีเขียว ธงสีเขียว เป็นต้น ในช่วงที่ผ่านมาก่อนที่จะมีสื่อสังคมภาคประชาสังคมเชียงใหม่มีการผลิตสื่อหนังสือ โบรชัวร์โปสเตอร์เพื่อแจกจ่ายไปยังสมาชิกสื่อมวลชนและผู้ที่อยู่

นอกเครือข่ายและยังมีการผลิตสื่อที่มีสัญลักษณ์แสดงออกถึงจุดยืนและความต้องการของกลุ่ม เช่น การใช้สัญลักษณ์ รูปนกพิราบ จำนวน 1 ตัว คือ เพื่อแสดงว่ากลุ่มของ ตนเองต่อต้านนโยบายของรัฐ ทุกเรื่อง นกจำนวน 5 ตัว คือ การยอมรับในบางเรื่องและยังมีการผลิตสื่อที่มีสีหรือสัญลักษณ์บนสื่อเพื่อใช้ในการชุมนุม ประชุม ทำกิจกรรม เช่น การสวมเสื้อสีเหลืองเพื่อเทิดทูนสถาบันกษัตริย์ เป็นต้น (สุธิดา พัฒนศรีวิเชียร, 2565)

สื่อบุคคล และ Influencers

เนื่องจากที่กล่าวมาข้างต้น ภาคประชาชนได้มีการทำสื่อโซเชียลมีเดียหลายรูปแบบ ในการกระจายข้อมูลข่าวสาร เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น จึงเกิดการรวมตัวโดยมีการตั้งกลุ่มขึ้นมาหลากหลายองค์กร ถือเป็นการรวมตัวที่มีความคิดเห็นซึ่งไม่เป็นที่ยอมรับหรือไม่เห็นด้วยกับเรื่องที่เกิดขึ้น ภาคประชาคมจึงได้ใช้การสื่อสารข้อมูลผ่านทางกระแสโซเชียลมีเดีย ซึ่งประชาชนนั้นมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะป่าดอยสุเทพเพราะเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชนอยู่แล้ว ทำให้เกิดความไม่พอใจแก่ประชาชนอย่างมาก นอกจากประชาชนไม่พอใจยังมีกลุ่มแกนนำต่าง ๆ รวมไปถึงนักวิชาการสื่อมวลชน ที่เข้ามาสนับสนุนการเคลื่อนไหวผ่านสื่อสังคม (สุธิดา พัฒนศรีวิเชียร, 2565)

การใช้กิจกรรมเพื่อการสื่อสาร

การใช้กิจกรรมเพื่อการสื่อสาร การใช้กิจกรรมของ “เครือข่ายขอคืนพื้นที่ป่าดอย สุเทพ” เป็นอีกกลยุทธ์หนึ่งที่ใช้ในการสื่อสาร ข้อเรียกร้อง โดยกิจกรรมมีการจัดทำในสองพื้นที่ คือการทำกิจกรรมในพื้นที่ และการทำกิจกรรมออนไลน์ผ่านสื่อ ซึ่งกิจกรรมที่ใช้ในการเคลื่อนไหวทางสังคมของเครือข่าย คือ กิจกรรมการส่งหนังสือถึงหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง กิจกรรมการชุมนุมประท้วงเพื่อเรียกร้องและแสดงออก ซึ่งจัดขึ้นที่ลานท่าแพ สถานที่ราชการและสถานที่ที่เกี่ยวข้อง กิจกรรมเดินป่าเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ เพื่อเดินขบวนเชิญชวนให้ผู้คนในจังหวัดเชียงใหม่ออกมา ร่วมการเคลื่อนไหว กิจกรรมการ ปั่นจักรยาน กิจกรรมการผูก ribad บั้งสีเขียวยึดรอบต้นไม้ บริเวณรอบตัวเมืองเชียงใหม่ กิจกรรมการเผาพริก เผาเกลือสาปแช่งผู้ที่เกี่ยวข้องกับหมู่บ้านป่าแหวง เป็นต้น มีการสร้างความเป็นอัตลักษณ์ในการเคลื่อนไหว นั่นคือ ความเป็นประชาชนท้องถิ่นที่ต่อสู้กับข้าราชการจากส่วนกลาง กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อชี้แจง แสดงจุดยืน เรียกร้อง แลกเปลี่ยน ปรีกษา สรุปความคิดเห็นของกลุ่ม ทั้งในรูปแบบของการประชุม การเดินขบวน และยังมีกิจกรรม ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมในท้องถิ่น โดยเฉพาะกลุ่มประชาสังคมที่เคลื่อนไหวมานาน ที่แกนนำมักจะเน้นการอนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรมความเป็นเชียงใหม่ ในขณะเดียวกันยังมีการใช้สัญลักษณ์สะท้อนให้เห็นถึงจุดยืนและข้อเรียกร้อง รวมไปถึงการสร้างข่าวเพื่อดึงดูดความสนใจจากผู้ที่เกี่ยวข้อง และยังมี

เวที ประชุมที่จัดโดยหน่วยงานรัฐที่เป็นเจ้าของโครงการเพื่อโน้มน้าวใจให้ข้อมูล และเก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นของคนในพื้นที่ ยังช่วยให้ได้รับความสนใจจากสื่อมวลชน และสาธารณะ ซึ่งจะพบทั้งในกลุ่มประชาสังคมขนาดเล็ก ขนาดใหญ่ (สุจิตา พัฒนศรีวิเชียร, 2565)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า กลยุทธ์ในการกระจายข่าวสารของภาคประชาสังคมในพื้นที่ป่าแห่งมีการกระจายที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการใช้สื่อสังคม ซึ่งเป็นสื่อหลักในการช่วยเสริมสร้างกระแสเพื่อจุดประเด็นการเคลื่อนไหวของประชาชน โดยการใช้สื่อสังคมนี้จะเกิดขึ้นจากการนำรูปถ่ายพื้นที่ป่าแห่งไปโพสต์ในเว็บบอร์ดพันธุทิพย์ และ Facebook เพื่อให้ประชาชนนอกพื้นที่ได้เห็นขบวนการเคลื่อนไหวของสังคม และช่วยกันออกความเห็นเกี่ยวกับการกระทำของภาครัฐที่ขัดต่อคนในพื้นที่ป่าแห่ง ทั้งนี้ยังได้กล่าวถึงการใช้อีเมลมวลชน ที่มีการเดินขบวนและทำกิจกรรมเพื่อให้เป็นข่าว เช่น การเคลื่อนไหวของกลุ่มภาคีรักษ์เชียงใหม่ โดยสื่อมวลชนจะเน้นการนำเสนอเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามจริง ส่วนการใช้สื่อเฉพาะกิจ คือ การใช้สื่อเฉพาะกิจของภาคประชาสังคมจะลดน้อยลงโดยเปลี่ยนมาเป็นการโพสต์ในสื่อสังคมแทน ซึ่งการใช้สื่อเฉพาะกิจจะอยู่ในรูปแบบของสัญลักษณ์ของเครือข่าย เช่น การผูกผ้าสีเขียว การใส่เสื้อสีเขียว เป็นต้น ส่วนสื่อบุคคล และ Influencers เป็นสื่อภาคประชาชนที่มีการทำสื่อโซเชียลหลายรูปแบบ โดยมีการตั้งกลุ่มขึ้นหลายองค์กรที่มีความคิดเห็นว่าเป็นที่ยอมรับและไม่เห็นด้วยกับเรื่องที่เกิดขึ้น นอกจากจะมีสื่อต่าง ๆ ซึ่งเป็นตัวช่วยในการกระจายข่าวสารแล้ว ทั้งนี้ยังมีกลยุทธ์การใช้กิจกรรมเพื่อการสื่อสารอีกด้วย โดยกิจกรรมของเครือข่ายขอคืนพื้นที่ป่าดอยสุเทพ เป็นอีกกลยุทธ์หนึ่งที่ใช้ในการสื่อสาร ข้อเรียกร้อง ต่าง ๆ ผ่านกิจกรรม

ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม

ผลกระทบเชิงบวก

นับตั้งแต่ประชาชนชาวเชียงใหม่ออกมาเรียกร้องเป็นเวลาเกือบ 4 ปีนั้น ผลของการต่อสู้มาโดยตลอด ได้สำเร็จผล โดยในวันที่ 27 เมษายน พ.ศ.2565 นับได้ว่าเป็นข่าวดีของประชาชนชาวเชียงใหม่ เนื่องจากได้มีการส่งมอบพื้นที่โครงการบ้านพักบ้านพักข้าราชการตุลาการศาลอุธรณ์ภาค 5 พื้นที่ราชพัสดุ 147 ไร่ เชียงดอยสุเทพ ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ พร้อมด้วยครุภัณฑ์ต่าง ๆ ให้กับกรมธนารักษ์ ซึ่งมีนายธีระศักดิ์ รูปสุวรรณ ผู้ประสานงานเครือข่ายขอคืนพื้นที่ป่าดอยสุเทพ ร่วมเป็นสักขีพยานและยังร่วมกันตรวจสอบพื้นที่ในส่วนที่บ้านพักทั้งหมด 45 หลัง และครุภัณฑ์ แน่นนอนว่าการส่งมอบพื้นที่คืนในครั้งนี้ เป็นการปลดล็อกเพื่อให้ องค์การภาครัฐ รวมถึงประชาชนได้สามารถดำเนินการบริหารจัดการพื้นที่และแก้ไขส่วนนั้นต่อไป แต่ในส่วนของอาคาร 9 ชุดนั้นยังไม่มีมีการส่งมอบคืน แต่อย่างไรก็ตามการต่อสู้ของประชาชนชาวเชียงใหม่ตลอด 4 ปีที่ผ่านมา

แสดงให้เห็นถึงความพยายามที่ไม่สูญเปล่า ซึ่งหลังจากนี้ประชาชนชาวเชียงใหม่จะร่วมกันกันทำพิธีอัญเชิญขวัญโดยสุเทพ และจะทำการปลูกป่า พันธุ์สภาพป่าพื้นที่เชิงดอยสุเทพในบริเวณนั้นให้กลับมาสมบูรณ์อีกครั้ง (กมล เข้าวรรณ, 2565)

ผลกระทบเชิงลบ

ผลกระทบอันเกิดจากความเสื่อมศรัทธาต่อสถาบันตุลาการ ซึ่งแน่นอนว่าสังคมไทยให้ความเคารพ ศรัทธา เชื่อถือและไว้วางใจในสถาบันตุลาการอย่างสูงยิ่ง โดยก่อนเกิดเหตุการณ์ความขัดแย้งเรื่องบ้านพักตุลาการ ในพื้นที่ป่าเชิงดอยสุเทพแทบไม่ปรากฏให้เห็นชัดว่า สถาบันตุลาการโดนล่วงเกิน แต่เมื่อมีเหตุการณ์ความพยายามที่จะอาศัยอยู่บนพื้นที่ป่าเชิงดอยสุเทพ จึงทำให้เกิดปฏิกิริยาการต่อต้าน สถาบันตุลาการที่เคยได้รับความเชื่อมั่นและน่าเชื่อถือมาโดยตลอด เมื่อเกิดกรณีความขัดแย้งเรื่องพื้นที่ก่อสร้างสำนักงาน และบ้านพักข้าราชการตุลาการ จึงได้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ต่อสถาบันตุลาการ สะท้อนให้เห็นถึงความเสื่อมศรัทธาของคน ในสังคมไทยต่อสถาบันตุลาการ ทั้งนี้ถึงแม้ว่าสำนักงานศาลยุติธรรมออกมาชี้แจงกับสิ่งที่เกิดขึ้นว่าได้ ดำเนินการอย่างถูกต้องตามกฎหมายก็ตาม แต่คนในสังคมไทยเกิดความเคลือบแคลงและสงสัยว่า สถาบันตุลาการสามารถใช้ช่องว่างของกฎหมาย ดำเนินการในสิ่งที่ผิดจารีตประเพณีอันดีงามของสังคมไทยและเป็นการทำลายธรรมชาติดอย่างรุนแรง (รุ่งอรุณ หน่อคำ, 2564)

ผลกระทบต่อความเชื่อและจารีตประเพณีของท้องถิ่นชาวเชียงใหม่มีความเชื่อกันว่าการที่โครงการ ก่อสร้างบ้านพักตุลาการได้เข้าไปตัดไม้ทำลายป่า ทำลายสันปันน้ำ ถมหนองน้ำ ลำห้วยธรรมชาติ ถือว่าตักขี้ต หรือที่เรียกว่า ขี้ตหลวง เป็นการกระทำผิดจารีตและประเพณีของชาวล้านนาที่มีมาแต่ยาวนานจะก่อให้เกิดเหตุเภทภัยที่ร้ายแรง ความพิณาศทั้งผู้ที่อาศัยและชาวเชียงใหม่ทุกคนจะทำให้เกิดความเสียหายผู้คนล้มตายได้ ซึ่งจากที่กล่าวมานั้นเป็นเหตุผลทำให้ชาวเชียงใหม่จำนวนมากออกมาคัดค้านให้รื้อถอนโครงการดังกล่าว (ปาณิษตรา บุญส่ง, 2564)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม มีทั้งผลกระทบทางลบ และทางบวก ซึ่งผลกระทบทางลบสามารถกล่าวได้เป็น 2 ประเด็นใหญ่ๆ คือ ผลกระทบอันเกิดจากความเสื่อม ศรัทธาต่อสถาบันตุลาการ การที่สังคมไทยหมดความเชื่อถือต่อสถาบันตุลาการต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นกรณีของการทวงคืนผืนป่าดอยสุเทพที่ป่าแหวง โดยคนในสังคมไทยสงสัยว่า สถาบันตุลาการใช้ช่องว่างของกฎหมายดำเนินสิ่งที่ผิดประเพณีได้ ส่วนประเด็นที่สองคือ ผลกระทบต่อความเชื่อและจารีตประเพณีของท้องถิ่น จากการสร้างโครงการบ้านพักตุลาการ โดยชาวเชียงใหม่เชื่อว่าจะทำให้เกิดความเสียหายและทำให้ผู้คนล้มตายได้ และผลกระทบทางบวก คือ จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น คนในสังคมไทยได้ออกมาคัดค้านกันเป็นเวลา 4 ปี

แสดงให้เห็นถึงความพยายามที่ไม่เสียเปล่า ซึ่งทางศาลอุทธรณ์ภาค 5 ได้คืนผืนป่าให้กรมธนารักษ์ได้ดูแลต่อ ซึ่งเป็นข่าวดีสำหรับชาวเชียงใหม่

กลุ่มขบวนการเคลื่อนไหวทางที่ดินผืนป่าดอยสุเทพที่ป่าแหวง

กลุ่มขบวนการเคลื่อนไหวทางที่ดินผืนป่าดอยสุเทพนั้น ได้มีภาคประชาสังคม และกลุ่ม การเคลื่อนไหวเพื่อธรรมชาติออกมาเรียกร้องความยุติธรรมให้กับประชาชนชาวเชียงใหม่ โดยมี กลุ่มภาคประชา สังคมเข้าร่วมถึง 50 กว่ากลุ่ม เช่น ภาคคนฮัก เชียงใหม่ ชมรมจักรยานวันอาทิตย์ ชมรมร่มบินเชียงใหม่ กลุ่ม รักแม่ปิง กลุ่มเฮฮากันเชียงใหม่ เครือข่ายเชียงใหม่ เชียงสวย หอม คณะกรรมการประสานงานอนุรักษ์ แม่ปิง และสิ่งแวดล้อม (คอปส.) เครือข่ายชุมชนเมือง รัก เชียงใหม่ เป็นต้น ซึ่งประเด็นการเคลื่อนไหวทางสังคมเกิด จากการก่อสร้างบ้านพักข้าราชการตุลา การศาลยุติธรรมบริเวณเชิงดอยสุเทพ จังหวัดเชียงใหม่ แต่ถึงแม้ว่าโครงการดังกล่าวจะต้องตาม หลักกฎหมาย แต่กลับได้รับการคัดค้านจากชาวเชียงใหม่ เพราะการกระทำครั้งนี้ถือได้ว่าเป็นการ บุกรุกพื้นที่ป่าดั้งเดิมซึ่งเป็นแนวเขตแดนที่ภาคประชาสังคมร่วมกับกองทัพมีสัญญาต่อกัน มากกว่า 30 ปี ในการรักษาพื้นที่ป่าไม้ ทรัพยากรธรรมชาติ (วินิจ ฝาเจริญ, 2563)

ซึ่งต่อมาการคัดค้านชุมนุมได้เข้มข้นขึ้น นอกจากกลุ่มเครือข่ายทางที่ดินผืนป่าดอยสุเทพแล้ว ยังมีกลุ่ม อนุรักษ์ลุ่มน้ำปิง นำโดย นายนิคม พุทธา ประธานกลุ่มอนุรักษ์ลุ่มน้ำปิง และองค์กรภาคี เครือข่ายภาค ประชาชนจำนวนหลายองค์กร และประชาชนจำนวนหลายพันคนได้ร่วมกันชุมนุม ณ ช่วงประตูท่าแพ มีการ บวงสรวงเทพเทวารักษ์ และกล่าวคำปฏิญาณที่จะร่วมกันดูแลรักษาป่า ดอยสุเทพด้วยความเคารพ ความศรัทธา เอาไว้ให้ลูกหลานเป็นประวัติศาสตร์ และได้เคลื่อนขบวน ไปรอบคูเมืองแล้วผู้กริบปั่นสี่ล้อตามต้นไม้ และเสาไฟฟ้ารอบคูเมืองภายหลังกิจกรรมจบลง ประชาชนทุกคนที่ต่างมาชุมนุมก็ได้แยกย้ายกลับบ้านอย่างสงบและได้มีการสัญญาว่าจะกลับมา เคลื่อนไหวอีกครั้ง หากยังไม่มีมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น และหากไม่ได้พื้นที่ป่าคืน แต่อย่างไร ก็ตามจะเห็นได้ว่าแม้ที่ผ่านมาประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ที่มีความคิดเห็นต่างทางการเมืองนั้น ก็ต่างพากันออกมาร่วมกันทำกิจกรรมแบบไม่แบ่งพรรค ไม่แบ่งฝ่าย มีการจับมือทักทายกัน และสิ่งสำคัญ นั้น ในทุกกลุ่มล้วนมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ ทวงคืนผืนป่าดอยสุเทพกลับคืนมา (วินิจ ฝาเจริญ, 2563)

โดยการออกมาเรียกร้องของภาคประชาสังคมนั้น ทำให้เกิดการต่อสู้เพื่อความยุติธรรม 2 รูปแบบ คือ การออกมาเรียกร้องผ่านโซเชียลมีเดีย ซึ่งเป็นกระทำผ่านทาง Line Facebook Twitter และ Instagram เป็นส่วนใหญ่ เพราะเป็นช่องทางที่สามารถแพร่กระจายข่าวสาร และ กดดันหน่วยงานรัฐให้ออกมาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างเร็วที่สุด ซึ่งกระทำดังกล่าวนั้นเป็นการ

กระทำของประชาชนคนไทยเกือบทั้งประเทศ ที่อยากมีส่วนร่วมในการคัดค้านการปลูกสิ่งปลูกสร้างในเชิงดอยสุเทพ เพราะเป็นการทำลายธรรมชาติที่มีอยู่คู่กับประชาชนชาวเชียงใหม่มาช้านาน (วินิจ ภาเจริญ, 2563)

การออกมาเรียกร้องโดยการเจรจาและชุมนุมคัดค้าน ซึ่งเป็นการกระทำโดยภาคประชาสังคมที่ได้เริ่มการชุมนุมคัดค้าน อย่างเป็นทางการโดยครั้งแรกมีการจัดขึ้นเมื่อ 29 เมษายน 2561 ซึ่งการชุมนุมนั้นมี ประชาชนให้ความสนใจเป็นจำนวนมาก จึงทำให้มีผู้เข้าร่วมมากถึง 4000 คน จากเหตุการณ์การชุมนุมในครั้งนี้ ได้สร้างความกดดันให้รัฐบาลอย่างมาก จากกระแสการชุมนุมคัดค้านที่ค่อนข้างเข้มข้น ทางรัฐบาลจึงได้มีการส่งรัฐมนตรีเข้ามาทำการเจรจาต่อรองเพื่อหาข้อยุติ การเคลื่อนไหวกับประชาชน และได้สรุปข้อดังนี้ (วินิจ ภาเจริญ, 2563)

1. บ้านพักที่ได้สร้างขึ้นนั้นจะต้องไม่มีผู้อยู่อาศัยไปอาศัยอยู่เด็ดขาด
2. ให้ทำการก่อสร้างบ้านพักจนแล้วเสร็จ เพื่อส่งมอบเรื่องให้ทางฝ่ายกรมธนารักษ์ได้ดำเนินการต่อไป อย่างถูกต้อง
3. ต้องจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อหาแนวทางแก้ไขว่าควรจะทำกรรื้อหรือไม่

จากที่กล่าวมา การเคลื่อนไหวของภาคประชาสังคมนั้นมีหลายรูปแบบ แต่รูปแบบที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดนั้น มี 2 รูปแบบ ที่สามารถแสดงให้เห็นได้ถึงความสำเร็จ แน่แน่นอนว่าแต่ละรูปแบบมีความแตกต่างทางวิธีการอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งการเรียกร้องผ่านทางโซเชียลมีเดีย เป็นวิธีการที่ทำให้ประชาชนทุกคนเห็นข่าวสารได้อย่างรวดเร็วที่สุด และเป็นวิธีการที่ประชาชนทุกคนทำได้ ในส่วนของการเรียกร้องโดยการเจรจาและการชุมนุม คัดค้าน เป็นวิธีการของภาคประชาสังคมที่ต้องการออกมาใช้สิทธิและเสียงของกลุ่มตนในการกดดันรัฐบาลให้ออกมาแก้ไขปัญหา

สรุป

กลุ่มขบวนการเคลื่อนไหวทางทวงคืนผืนป่าดอยสุเทพที่ป่าแห้ว เป็นการเกิดขึ้นจากการรวมตัวของกลุ่มประชาชนต่าง ๆ เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ไม่ให้โดนทำลายไปจากการกระทำของโครงการต่างๆ ภาครัฐ ที่ได้มีหน่วยงานราชการเข้าไปดำเนินการก่อสร้างอาคารสำนักงานและบ้านพักข้าราชการตุลาการ ในเขตพื้นที่ดูแลของสำนักงานธนารักษ์ จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อประชาชนในพื้นที่ไม่เห็นด้วยกับสิ่งที่หน่วยงานรัฐได้กระทำ จึงทำให้เกิดการคัดค้านและทวงคืนผืนป่าดอยสุเทพ โดยการใช้สื่อและกิจกรรมในการกระจายข่าวสารในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนทุกพื้นที่ได้มีความคิดเห็นตรงกันต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เมื่อเกิดขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม ก็ได้เห็นถึงผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ในเชิงบวกคือประชาชน

ได้รับผลตอบแทนในทางที่ต้องการ นั่นก็คือการส่งมอบพื้นที่คืนจากภาครัฐ ส่วนเชิงลบคือ เกิดการเสื่อมศรัทธาต่อสถาบันตุลาการ เกิดผลกระทบต่อความเชื่อและจารีตประเพณีของชาวเชียงใหม่

องค์ความรู้ใหม่

กลุ่มขบวนการเคลื่อนไหวการทวงคืนผืนป่าดอยสุเทพที่ป่าแห้ว เป็นขบวนการเคลื่อนไหวของ ประชาชนที่เริ่มขึ้นจากประชาชนในพื้นที่เชียงใหม่และได้กระจายข่าวสารผ่านสื่อ จนทำให้ประชาชนในประเทศได้ออกมาเคลื่อนไหว จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าหลาย ๆ คนมีมุมมองและได้ให้คำนิยามเกี่ยวกับขบวนการเคลื่อนไหวที่คล้ายคลึงกัน เพื่อเรียกร้องข้อเสนอบางอย่างด้วยการเคลื่อนไหวทางสังคม ทั้งนี้ ยังได้ทราบถึงสาเหตุของการเคลื่อนไหวเพื่อคัดค้านและทวงคืนผืนป่าดอยสุเทพที่เสียไป ซึ่งประชาชนเคลื่อนไหวโดยใช้กลยุทธ์ผ่านสื่อออนไลน์และกิจกรรม ส่งผลให้ประชาชนหลายพื้นที่ให้ความสนใจ และเล็งเห็นถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ นอกจากนี้ ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นกับสิ่งที่เกิดขึ้นได้ จากการที่ประชาชนได้ออกมาเคลื่อนไหวเป็นเวลานาน ท้ายสุดประชาชนก็ได้รับผลตอบแทนในทางที่ดีขึ้น แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับอนาคต ว่าเรื่องเหล่านี้จะจบลงด้วยเหตุการณ์แบบไหน ซึ่งผู้ศึกษาหวังว่าหน่วยงานของรัฐจะออกมาจัดการและแก้ไข ปัญหาให้เกิดความสงบและเป็นที่พอใจกับทั้งสองฝ่าย

เอกสารอ้างอิง

- กรุงเทพธุรกิจ. (2565). ปิดฉากคดีป่าแหวง! ศาล ปค.ชี้สร้างบ้านพักตุลาการฯบนดอยขอบด้วยกฎหมาย. เข้าถึงได้จาก <https://www.bangkokbiznews.com/politics/1017740>
- ธนกร วงษ์ปัญญา. (2565). สรุปรณิ #บ้านป่าแหวง จากจุดเริ่มต้นต่อสู้คัดค้าน สู่การได้คืน พื้นที่ที่ยังไม่ถึงฉากสุดท้าย. เข้าถึงได้จาก <https://thestandard.co/baan-pawaeng-summary/>
- วินิจ ฝาเจริญ, รุจาดล นันทชาธิ์. (2563). ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของภาคพลเมืองต่อการทวงคืนผืน ป่าดอยสุเทพ. วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์. 7 (1),45-62
- ศศิณา ขุนทองวงศ. (2564). ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อการขอคืนพื้นที่ป่าดอยสุเทพ. วารสารวิชาการวิทยาลัยสันตพล. 7 (1), 165-174.
- สุธิดา พัฒนศรีวิเชียร. (2565). ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมและยุทธศาสตร์การสื่อสารของภาคประชาสังคม ในเชียงใหม่. สถาบันพระปกเกล้า. 20 (1),56-80
- BBC NEWS ไทย. (2018). "บ้านศาลในป่าแหวง" บทสะท้อนความย้อนแย้งนโยบายทวงคืนผืนป่าคสช. เข้าถึงได้จาก <https://www.bbc.com/thai/thailand-43708707>